

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ ЗАСОБАМИ ДИЗАЙНУ

У статті розглянуто загальне положення експериментального обґрунтування технології оволодіння студентами засобами дизайну та проаналізовано її вплив на формування творчої активності студентів.

Ключові слова: технологія, засоби дизайну, творча активність, формування, навчання.

Дизайнерська діяльність – художньо-конструктивний процес, ефективність якого безпосередньо залежить від творчих можливостей особистості дизайнера. Професійна ж підготовка майбутніх фахівців полягає, у першу чергу, в оволодінні ними засобами дизайну.

Питання створення та впровадження в навчальний процес технологій навчання у своїх дослідженнях розглядали В.П. Беспалько, С.Г. Никитенко, П.И. Образцов.

Проблеми інтенсифікації навчального процесу та застосування різноманітних методик у навчальному процесі вивчали С.І. Архангельський, Ю.К. Бабанський, М.М. Корзун, І.Я. Лернер, Ю.Г. Фокін.

Але науковцями не були розглянуті педагогічні технології навчання майбутніх дизайнерів.

Мета статті – обґрунтувати можливість створення технології, що дасть змогу майбутнім дизайнерам оволодіти засобами дизайну, а також припущення про те, що ця технологія буде сприяти формуванню їх творчої активності.

Робота зі створення технології оволодіння студентами засобами дизайну та з'ясування її впливу на формування творчої активності була орієнтована на вирішення таких завдань:

- 1) визначення засобів дизайну;
- 2) визначення критеріїв рівня оволодіння студентами засобами дизайну;
- 3) визначення показників творчої активності;
- 4) визначення рівнів творчої активності;
- 5) розробка технології оволодіння студентами засобами дизайну;
- 6) розробка навчальних завдань з використання запропонованої технології.

Базуючись на визначеній нами класифікації засобів дизайну, було встановлено критерії рівня оволодіння ними студентами.

На основі поданих критеріїв можна буде говорити про ефективність технології оволодіння студентами засобами дизайну.

Наступним етапом дослідження є визначення показників творчої активності.

Будемо приділяти увагу формуванню таких її показників:

- 1) ініціативність;
- 2) енергійність;
- 3) інтерес;
- 4) самостійність;
- 5) оригінальність.

Ці показники були обрані тому, що вони, на нашу думку, є найбільш характерними для дизайнерської діяльності.

Виходячи з того, що технологія навчання – це певна логіка організації навчально-пізнавального процесу, що передбачає досягнення заданих цілей підготовки фахівців-професіоналів, активне включення студентів у свідоме засвоєння змісту освіти, забезпечує мотиваційне, творче оволодіння основними засобами майбутньої професійної діяльності, сприяє формуванню особистісного становлення майбутніх фахівців [1; 3; 5; 6; 11]. Технологія оволодіння студентами засобами дизайну має складатися з таких структурних елементів:

1. Цільового.
2. Когнітивного.
3. Мотиваційного.
4. Процесуального.
5. Контрольно-корекційного.

Першим та найбільш важливим етапом розробки технології навчання, від якого залежить результативність усього подальшого технологічного процесу, є етап завдання мети навчання. Під результативністю в цьому випадку слід розуміти ступінь досягнення студентом соціально значущих дидактичних цілей, трансформованих у систему критеріїв, відповідну специфіці конкретного виду навчальних занять [6].

Цілі навчання являють собою характеристику очікуваних або запланованих результатів, які відповідають потребам суспільства та особистісного розвитку. Розрізняють глобальні або генеральні цілі та локальні або конкретні цілі [3].

Таким чином, зважаючи на те, що при моделюванні педагогічної технології потрібно усвідомлювати, що існує ієрархія цілей, а також те, що дизайн являє собою творчу діяльність, а володіння засобами дизайну має теоретичний і практичний аспекти, можна говорити про те, що існує генеральна мета – засвоєння засобів дизайну. Ця мета є визначальною і надає загальної спрямованості навчальному процесу.

Виходячи з цього, можна класифікувати конкретні цілі за змістом:

- 1) пізнавальна мета – засвоїти теоретичні знання про засоби дизайну, їх класифікацію, відповідність засобів дизайну етапам проектування одягу;
- 2) практична мета – використовувати засоби дизайну в процесі проектування

Оскільки цілі навчання безпосередньо впливають на весь навчальний процес, то мета навчання відображається в наступному компоненті технології оволодіння студентами засобами дизайну – когнітивному.

В процесі оволодіння студентами засобами дизайну знання можна поділити на два види:

- 1) теоретичні знання розкривають сутність засобів дизайну, є основою процесу проектування;
- 2) практичні – відомості про застосування засобів дизайну в процесі проектування.

При цілеспрямованій навчальній роботі головними є принципи систематичності, усвідомленості та осмисленості. Знання, отримані людиною в процесі навчання, мають характеризуватися точністю, глибиною, міцністю засвоєння, широтою та повнотою охоплення [1; 3; 5; 6; 11].

Планування когнітивного компонента полягає в такому:

- 1) визначення та відбір змісту матеріалу, який потрібно засвоїти. До навчального матеріалу мають увійти теоретичні знання про засоби дизайну, їх класифікація, види та особливості;
- 2) визначення й ознайомлення з конкретними діями й операціями використання засобів дизайну в процесі проектування;
- 3) розробка критеріїв та рівнів оволодіння студентами засобами дизайну;
- 4) визначення форм і методів організації навчальної роботи із засвоєння студентами теоретичних знань.

Наступний компонент технології оволодіння студентами засобами дизайну – мотиваційний.

Дослідженням мотивів діяльності займалися: В.С. Кузін, А.П. Леонтьєв, Б.Ф. Ломов, В.А. Сластьонін, Г.І. Щукіна [4; 7; 9; 10; 12].

Можна зазначити, що мотив являє собою:

- 1) спонукання до діяльності, пов'язані із задоволенням потреб суб'єкта;
- 2) сукупність зовнішніх і внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта та визначають її спрямованість;
- 3) усвідомлювану причину, що лежить в основі вибору дій і вчинків особистості.

Мета викладача полягає в тому, щоб студент з власної ініціативи, без зовнішнього втручання діяв відповідним чином. Згідно з визначеною нами генеральною метою, студенти мають за власним бажанням використовувати в процесі проектування засоби дизайну. Саме в цьому й полягає мотиваційний компонент.

Наступним компонентом технології оволодіння засобами дизайну є процесуальний. Його змістом є практична діяльність студентів, у ході якої мають формуватися навички. Цей компонент є одним із головних, оскільки безпосередньо впливає на подальшу проектну діяльність студента.

Процесуальний компонент має два аспекти:

1. Поведінка та дії викладача в процесі діяльності та спілкування зі студентами. Викладач має уважно стежити за своїми професійними діями, окремими операціями в процесі проектування, адже він, як правило, є прикладом для наслідування. Таким чином, для того, щоб цей аспект реалізувався належним чином, викладач має бути не тільки добре обізнаним з теорією дизайну, але й повинен мати практичний досвід проектування.

2. Дії, вчинки самих студентів у процесі оволодіння засобами дизайну, формування умінь і навичок практичного застосування засобів дизайну в процесі проектування.

Структурно процесуальний компонент складається з трьох етапів:

1. Перший етап – формування вміння застосовувати засоби дизайну в процесі проектування. Для цього потрібно в навчальному процесі використовувати проектні завдання.

2. Другий етап – це безпосереднє залучення студентів до системи відносин усіх суб'єктів проектування. У нашому випадку це інші студенти, фахівці. Такому спілкуванню сприяє участь у семінарах, конференціях, проведення лекцій із залученням відомих фахівців, дискусій між студентами з обговорення нових тенденцій у дизайні. У процесі спілкування відбувається набуття практичного досвіду проектування, обмін знаннями, досвідом дизайнерської діяльності, удосконалюються знання й уміння практичного застосування засобів дизайну в процесі проектування.

3. Третій етап процесуального компонента полягає в залученні студентів до проектної діяльності, яка може відбуватися як у межах навчального закладу, так і поза ним і передбачає їх участь у фестивалях та конкурсах молодих дизайнерів, сезонних показах мод. Складність роботи викладача на цьому етапі полягає в тому, що студент сам обирає, у яких заходах він буде брати участь і що він буде там представляти. На цьому етапі ефективно формується та розвивається мотивація постійного самовдосконалення.

Таким чином, процесуальний компонент технології оволодіння студентами засобами дизайну дає змогу сформувати вміння застосовувати останні в процесі проектування. Складовими елементами цього компоненту є методи, форми й засоби навчання.

Останнім компонентом технології оволодіння студентами засобами дизайну є контроль-корекційний, який пронизує всі елементи педагогічної технології. Завдання цього компонента полягає у визначенні предмета контролю, методів і форм його здійснення. Розробки критеріїв оцінювання процесуального, змістовного та результативного елементів.

Контроль являє собою важливу частину педагогічної діагностики. Навчальний процес оцінюється за його результатами. Контрольні вимірювання можна робити раз на семестр.

Особливо пильно контролюється процес та результат когнітивного етапу, тобто рівень знань студентів про засоби дизайну, їх класифікацію й

особливості. Аналіз рівня знань дав змогу визначитися з ефективністю застосованої технології.

Процесуальний компонент технології оволодіння студентами засобами дизайну має на меті сформувати у студентів уміння застосовувати ці засоби дизайну в процесі проектування. Ці вміння мають базуватися на глибоких теоретичних знаннях. Основними методами контролю на цьому етапі можуть бути педагогічний експеримент та спостереження за правильністю практичного застосування засобів дизайну в процесі вирішення завдань проектування.

Завершальним елементом контрольно-корекційного компонента педагогічної технології оволодіння студентами засобами дизайну є визначення та оцінювання досягнення мети навчання. На цьому етапі визначається у студентів рівень знань про засоби дизайну та рівень умінь застосовувати ці засоби. Контроль відбувається на основі розроблених критеріїв та рівнів володіння студентами засобами дизайну.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що на основі аналізу створення педагогічних технологій можна розробити технологію, яка дає змогу майбутнім дизайнерам оволодіти засобами дизайну, а також зробити припущення про те, що ця технологія буде сприяти формуванню їх творчої активності.

Список використаної літератури

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С.И. Архангельский. – М. : Высш. шк., 1980. – 368 с.
2. Бабанский Ю.К. Интенсификация процесса обучения / Ю.К. Бабанский. – М. : Знание, 1987. – 78 с.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
4. Кузин В.С. Психология : учебник / В.С. Кузин ; под ред. Б.Ф. Ломова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Высшая школа, 1982. – 256 с.
5. Никитенко С.Г. Алгоритм разработки компьютерных технологий обучения [Электронный ресурс] / С.Г. Микитенко. – Режим доступа: <http://ito.edu.ru/1999/posdn/12.html> (25.02.2006).
6. Образцов П.И. Психолого-педагогические аспекты разработки и применения в вузе информационных технологий обучения / П.И. Образцов. – Орел : Орловский государственный технический университет, 2000. – 145 с.
7. Леонтьев А.П. Обучение как проблема психологи / А.П. Леонтьев // Вопросы психологи. – 1957. – № 1. – С. 21–32.
8. Лернер И.Я. Качества знаний учащихся. Какими они должны быть? / И.Я. Лернер. – М. : Знания, 1978. – 112 с.
9. Ломов Б.Ф. К проблеме деятельности в психологии / Б.Ф. Ломов // Психологический журнал. – 1981. – Т. 2. – № 2. – С. 73–102.
10. Слостенин В.А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В.А. Слостенин. – М. : Просвещение, 1976. – 160 с.
11. Фокин Ю.Г. Основы интенсификации обучения в вузе : курс лекций / Ю.Г. Фокин, М.М. Корзун. – М. : ВА им. Ф.Э. Дзержинского, 1987. – 160 с.
12. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Г.И. Щукина. – М. : Просвещение, 1979. – 160 с.

Витчинкина К.А. Общее положение экспериментального обоснования технологии овладения студентами средствами дизайна

В статье рассматривается общее положение экспериментального обоснования технологии обучения студентов средствам дизайна и анализируется ее влияние на формирование творческой активности студентов.

Ключевые слова: технология, средства дизайна, творческая активность, формирование, обучение.

Vitchinkina K. General situation of the experimental validation for technology of design tools mastering by students

The article observe the main summary of the experiment technololgy of education students the facilities of the design and its influence upon shaping the creative activity.

Key words: technology, facilities of design, creative activity, shaping, education.